

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА
ПСИХОЛОГІЇ КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціальної педагогіки та психології

О. В. Пономаренко

27 лютого 2020 р.

**ЕКОЛОГІЯ СЛОВА: РОЗВИТОК ЕФЕКТИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ПРОФІЛІЗАЦІЇ**

робоча програма спецкурсу за вибором

підготовки бакалаврів
спеціальності 032 «Історія та археологія»

освітня програма 032 «Історія»

Укладач: Курішча А.Ф. кандидат пед. н., доцент

Об'єднано та ухвалено
на засіданні кафедри дошкільної та
початкової освіти

Протокол № 1 від "27" серпня 2020 р.
Завідувач кафедри _____

(підпис) Л.О. Сущенко

Ухвалено науково-методичною радою

факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол № 1 від "27 серпня" 2020 р.

Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології

(підпис) І. В. Козич

2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань «Освіта/Педагогіка»	Цикл професійної підготовки Нормативні дисципліни	
Загальна кількість годин – 90	СПЕЦКУРС ЗА ВИБОРОМ	Рік підготовки:	
		2	–
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 4	Рівень вищої освіти: бакалаврський	28 год	–
		Практичні	
		-	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		62 год	–
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання спецкурсу за вибором

Метою спецкурсу за вибором «Екологія слова: розвиток ефективної педагогічної комунікації в умовах профілізації» є формування професійної комунікативної мобільності студентів засобами неориторики; створення умов для засвоєння студентами комунікативних тактик та стратегій сучасного ергономічного спілкування на основі гуманізації та гуманітаризації навчального середовища; ознайомлення з інноваційними технологіями продуктивного екологічного спілкування, його основними параметрами: умовами, структурою, динамікою, чинниками, що впливають на характер інтеракції, ефектами і результатами; набуття риторичних умінь і навичок, необхідних майбутнім фахівцям у їх професійній діяльності з урахуванням профілізації.

Основними **завданнями** спецкурсу за вибором «Екологія слова: розвиток ефективної педагогічної комунікації в умовах профілізації» є:

- підвищення психологічної компетентності педагогічних працівників;
- стимулювання потреби в саморозвитку комунікативного потенціалу;
- надання практичної допомоги в подоланні труднощів спілкування з вихованцями, учнями, батьками, колегами й керівниками;

- розвиток умінь організації діалогових, полілогових форм навчальної діяльності;
- навчання форм ефективної переконуючої комунікації за нестандартних ситуацій життєвого і професійного спілкування в умовах агресивної неориторики;
- сприяння формуванню сприятливого морально-психологічного клімату в колективі.

У кінцевому результаті навчання студент повинен знати:

- основні категорії, розділи і закони риторики;
- основні прийоми удосконалення майстерності мовлення як засобу удосконалення умінь вирішення виробничих завдань;
- специфіку педагогічного спілкування: особливості комунікативно-мовленнєвих ситуацій, характерних для професійної екологічної комунікації;
- закономірності логіки мовлення;
- основні види ораторських промов;
- професійно значущі для педагога мовленнєві жанри;
- теорію техніки мовлення.

У процесі вивчення спецкурсу студент повинен уміти:

- екстраполювати основні закони риторики на риторичку педагога;
- вибирати тему промови, аналізувати її, збирати і систематизувати матеріал із даної проблеми;
- на основі спостережень і аналізу бази даних створювати «портрет аудиторії»;
- аналізувати і вибирати професійно значущий мовленнєвий жанр, що відповідає конкретній ситуації та створювати максимально ефективну композицію промови;
- вести розгорнутий монолог, ефективну бесіду з фахової проблематики;
- вирішувати комунікативні та мовленнєві завдання в конкретній ситуації спілкування;
- логічно, правильно, точно, етично й емоційно виражати думки в словах, відповідно до змісту, умов комунікації та адресата, прагнучи при цьому передати у промові свій індивідуальний стиль;
- володіти полемічним мистецтвом (диспут, полеміка, дискусія);
- системно аналізувати весь комунікативний процес (рефлексія).

Професійні компетентності, які розвиваються під час навчання за програмою спецкурсу: комунікативна компетентність, здатність до саморозвитку, креативних професійних рішень, самовизначення, самоосвіти, здатність до збереження своєї конкурентноспроможності.

Міждисциплінарні зв'язки. Спецкурсу за вибором «Екологія слова: розвиток ефективної педагогічної комунікації в умовах профілізації» є комплексним, що містить положення з різних галузей знань: професійної комунікації, неориторики, лінгвориторики, лінгвосинергетики, андрагогіки, педагогічної акмеології, психології, соціології, психолінгвістики, екології, текстології, етики, естетики тощо.

3. Програма спецкурсу за вибором

Модуль 1

Ергономічне організування педагогічної комунікації в умовах сучасних тенденцій зміни стереотипів

Тема 1. Навчальне середовище як ергономічний фактор професійної комунікації

Ергономічне організування функціонального простору професійного спілкування. Педагогічна ергономіка. Основні групи чинників навчального середовища. Макро-, мезо- та мікрофактори навчального середовища. Специфіка техніко-естетичних та соціально-психологічних чинників в умовах профілізації. Комфортне навчальне середовище. Відносно комфортне навчальне середовище. Екстремальне навчальне середовище.

Розвиток сучасного комунікативного простору та соціальної практики навчання комунікації. Історичний досвід навчання способом комунікації.

Тема 2. Теорія поколінь X, Y і Z: технології порозуміння

Теорія поколінь прав людини. Наукова систематизація прав людини в історичному огляді: теорія трьох поколінь прав людини. Становлення четвертого покоління прав людини. Технології порозуміння поколінь: НЛП-моделі ефективного спілкування.

НЛП-техніки – встановлення контакту; досягнення мети, використання ресурсів; використання мови як ефективного інструменту спілкування; регулювання змін. Три НЛП-методи успішних змін.

Тема 3. Корпоративна культура як унікальна загальна психологія організації продуктивної комунікації

Теорія і практика феномену корпоративної культури. Загальна характеристика категорії «корпоративна культура» в умовах профілізації. Прийоми і правила вирішення проблеми зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції працівників. Корпоративний дух педагогічного спілкування.

Поняття про провідну модальність, важливість обліку її в педагогічній практиці. Мистецтво діалогу: секрет Сократа. Умови переговорів без поразок. Етика керівника: як виявити повагу, методи конструктивної критики.

Модуль 2

Сучасна педагогічна риторика

Тема 4. Педагогічна риторика й ораторське мистецтво

Місце педагогічної риторики серед інших наук. Риторична формула: закони управління мисленнево-мовленневою діяльністю. Сутність і зміст риторичних законів як системи: концептуальний; моделювання аудиторії; стратегічний; тактичний; мовленневий; ефективно комунікації; системно-аналітичний.

Прямі способи мовленнєвого впливу. Непрямі способи мовленнєвого впливу. Логіка і паралогіка. Фігуративна практика. Фігури. Тропи: метафора, метонімія, іронія та ін. Мовленнєвий закон. Комунікативні якості мовлення: правильність, виразність, багатство, ясність, точність, стислість, доцільність, художня образність. Техніка мовлення. Поради ораторам. Робота над готовим текстом. Репетиція промови. Співвідношення виступу та імпровізації.

Тема 5. Етика педагогічного спілкування

Комунікативна культура як показник професійної майстерності педагога. Особливості становлення професійної культури. Психологічні закономірності спілкування. Установка. Життєвий багаж. Психологічні особливості особистості (темперамент, тип нервової діяльності, ступінь інтро- або екстравертированості). Комунікативний потенціал особистості. Найбільш значущі чинники комунікативного потенціалу педагога: терпимість, комунікативний контроль, розсудливість, почуття власної гідності, вміння впливати на інших, оптимізм і тощо.

Модуль 3

Інноваційні технології продуктивного екологічного спілкування

Тема 6: Тімбілдінг – мистецтво формування ергономічного колективу

Складові процесу тімбілдингу: формування й розвиток навичок командної роботи (гармонізація спільної мети з особистими цілями; прийняття відповідальності за результат команди; ситуаційне лідерство (лідерство під завдання) й гнучка зміна стилю відповідно до особливостей завдання; конструктивна взаємодія та самоврядування; прийняття єдиного командного рішення й узгодження його з членами команди); формування командного духу (посилення почуття згуртованості, формування стійкого відчуття «ми»; розвиток довіри між співробітниками, розуміння та прийняття індивідуальних особливостей одне одного; створення мотивації на спільну діяльність; створення досвіду високоефективних спільних дій; підвищення неформального авторитету керівників); формування команди (механічні дії з підбору, оптимізації структури команди й функціонально-рольового розподілу).

Тема 7: Технологія «Форум-театр» як метод профілактичної соціально-комунікативної роботи в колективі

Форум-театр як інтерактивний метод профілактики соціально-комунікативних проблем. Етапи підготовки (вибір проблеми, яка спираються на реальні життєві історії; створення сюжету, сценарію; репетиція мізансцен; аналіз і коригування спектаклю; створення і показ форум-театру); фази протікання: «розігрів»; перегляд спектаклю; форум; передача профілактичної інформації; зворотний зв'язок; обговорення акторами і фахівцями.

Тема 8: Практики технології «Форум-театр»

Техніки – зображення людських частин тіла, зображення об'єкту, пам'ять почуттів, створення епізоду «минуле – майбутнє» тощо; вправи та ігри – тренування тактильних відчуттів, тренування слухових аналізаторів,

тренування зорових аналізаторів, тренування одночасно декількох аналізаторів, власне постановка спектаклю.

Модуль 4

Бізнес-рецепти продуктивного педагогічного спілкування

Тема 9: Основи мовленнєвої комунікації

Психолінгвістичні аспекти мовленнєвої комунікації. Психологічні закономірності педагогічного спілкування. Генератор настрою педагога. Складання бізнес-рецептів продуктивного педагогічного спілкування в діадах: «учень-учень»; «учень-батьки»; «учень-адміністратор»; «учень-учитель»; «учитель-учитель»; «учитель-батьки»; «учитель-адміністратор» тощо. Діадна модерація педагогічного спілкування.

Тема 10. Екологія слова

Алхімія та магія живого слова. Формування позитивного іміджу педагога в умовах відкритого ергономічного простору. Образ (імідж) і особистість риторика-викладача. Професіограма педагога. Харизма педагогічного працівника. Національні особливості педагогічного спілкування.

4. Структура спецкурсу за вибором

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем./пр./лаб.	сам.роб			л	сем./пр./лаб.	сам.роб	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Модуль 1. Ергономічне організування педагогічної комунікації в умовах сучасних тенденцій зміни стереотипів										
<i>Тема 1.</i> Навчальне середовище як ергономічний фактор професійної комунікації	10	4		6						
<i>Тема 2.</i> Теорія поколінь X, Y і Z: технології порозуміння	8	2		6						
<i>Тема 3.</i> Корпоративна культура як унікальна загальна психологія організації продуктивної комунікації	8	2		6						
Модуль 2. Сучасна педагогічна риторика										
<i>Тема 4.</i> Сучасна педагогічна риторика	10	4		6						
<i>Тема 5.</i> Етика педагогічного спілкування	10	4		6						
Модуль 3. Інноваційні технології продуктивного екологічного спілкування										
<i>Тема 6.</i> Тімбілдінг – мистецтво формування ергономічного колективу	10	2		6						
<i>Тема 7.</i> Технологія «Форум-театр» як метод профілактичної соціально-комунікативної роботи в колективі	10	2		6						
<i>Тема 8.</i> Практики технології «Форум-театр»	10	4		6						
Модуль 4. Бізнес-рецепти продуктивного педагогічного спілкування										
<i>Тема 9.</i> Основи мовленнєвої комунікації	9	2		7						
<i>Тема 10.</i> Екологія слова	9	2		7						
Усього годин	90	28		62						

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Навчальне середовище як ергономічний фактор професійної комунікації	4
2.	Теорія поколінь X, Y і Z: технології порозуміння	2
3.	Корпоративна культура як унікальна загальна психологія організації продуктивної комунікації	2
4.	Сучасна педагогічна риторика	4
5.	Етика педагогічного спілкування	4
6.	Тімблдінг – мистецтво формування ергономічного колективу	2
7.	Технологія «Форум-театр» як метод профілактичної соціально-комунікативної роботи в колективі	2
8.	Практики технології «Форум-театр»	4
9.	Основи мовленнєвої комунікації	2
10.	Екологія слова	2
Разом		28

6. Самостійна робота

	Назва теми	Кількість годин
1.	<i>Навчальне середовище як ергономічний фактор професійної комунікації</i> Робота з картками «Теоретичні основи педагогічної комунікації», «Перший контакт із незнайомою людиною» (вулиця, установа, транспорт, Інтернет і т.д.). Реферування на тему: «Педагог як суб'єкт комунікативної діяльності»	6
2.	<i>Теорія поколінь X, Y і Z: технології порозуміння</i> Рефлексія: «Я і мій час»	6
3.	<i>Корпоративна культура як унікальна загальна психологія організації продуктивної комунікації</i> Рольова гра «Анатомія конфлікту». Розробка змісту та методики тренінгових занять	6
4.	<i>Сучасна педагогічна риторика</i> Самодіагностика комунікативного потенціалу; розробка плану розвитку комунікативної культури контактів з учнями, батьками, колегами й посадовими особами	6
5.	Етика педагогічного спілкування Тестування темпераменту; визначення психологічних особливостей опонентів. Індивідуальне відпрацювання фрагмента «генерація настрою в аудиторії»: співпереживання, пізнавальний подив, піднесеність, радість, концентрація уваги, напруга, тривога, розслаблення	6
6.	<i>Тімблдінг – мистецтво формування ергономічного колективу</i> Тімблдінгові вправи та заняття. Складання тимблдінг-програм різної форми: творчої, активної, екстремальної	6
7.	<i>Технологія «Форум-театр» як метод профілактичної соціально-</i>	6

	комунікативної роботи в колективі Підготовка сценарію «Форум-театру» за вибором	
8.	Бізнес-рецепти продуктивного педагогічного спілкування Соціально-педагогічний тренінг; вправи по використанню секретів продуктивного спілкування; аналіз педагогічних і побутових ситуацій. Підготовка до підсумкового публічного виступу	6
9.	Екологія слова Проаналізувати труднощі педагогічного спілкування. Взаємоаналіз конкурсних виступів за запропонованою схемою (на матеріалі узагальнюючих таблиць Г. Сагач) Робота по вдосконалюванню інтонації, тембру, манери спілкування з аудиторією. Домашня робота у дзеркала щодо формування візуального образу	7
10.	Підготовка презентації	7

7. Види контролю і система накопичення балів

Поточні контрольні заходи (тах 60 балів):

Поточний контроль передбачає такі **теоретичні** завдання:

1. Експрес-контроль пройденого матеріалу за шаблоном багатовимірної дидактичної технології Штейнберга.
2. Тестування з проблем педагогічної риторики та ергономіки.

Поточний контроль передбачає такі **практичні** завдання:

1. Контрольний перегляд текстів публічних виступів, фрагментів навчальних риторичних практик з урахування профілізації.
4. Укладання анотацій до власних публічних виступів та риторичних практик опонентів (за вибором); тез доповідей, статей з проблем педагогічної риторики та ергономіки.
5. Презентація власних риторичних професійних практик.

Підсумкові контрольні заходи (тах 40 балів):

Теоретичний підсумковий контроль – 2 тести по 10 балів кожен (за 1й і 2й півсеместри, проводиться онлайн на платформі Moodle).

Підсумкове практичне завдання (фінальний проєкт) – підготовка і презентація плану-проспекту власної риторичної практики з урахуванням профілізації.

Вимоги до фінального проєкту: обсяг – 2 сторінки А4. Times New Roman, 14 pt, 1,5 інтервал. Презентація і обговорення риторичних практик відбуватиметься на двох останніх заняттях. Презентації мають бути підготовлені в Power Point або Prezi форматах, до 10 слайдів. Пояснення щодо написання *на платформі Moodle:* <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10107>.

Критерії оцінювання фінального проєкту:

завдання виконано у повному обсязі, без стилістичних, орфографічних і граматичних помилок, використана професійна лексика, словниковий запас різноманітний і релевантний, презентація відповідає змісту проєкту, логічно ілюструє його – 20-15 балів; 2) завдання виконано частково, з лексичними, орфографічними і граматичними помилками, презентація не відображає зміст проєкту в повному обсязі, частково ілюструє його – 14-8 балів; 3) завдання виконано з великою кількістю помилок, словниковий запас одноманітний, презентація або не відповідає змісту проєкту, або взагалі відсутня – 0-7 балів.

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (тах 60%)			
Змістовий модуль 1	Вид теоретичного завдання: експрес-контроль за шаблоном багатовимірної дидактичної технології Штейнберга	тиждень 2	5%
	Вид практичного завдання: контрольний перегляд текстів публічних виступів та професійних есе	тиждень 3	10%
Змістовий модуль 2	Вид теоретичного завдання: тестування	тиждень 4	5%
	Вид практичного завдання: контрольний перегляд текстів публічних виступів та фрагментів навчальних риторичних практик	тиждень 5	10%
Змістовий модуль 3	Вид теоретичного завдання: експрес-контроль за шаблоном багатовимірної дидактичної технології Штейнберга	тиждень 7	5%
	Вид практичного завдання: укладання анотацій до власних публічних виступів та риторичних практик опонентів (за вибором); тез доповідей, статей з проблем педагогічної риторики та ергономіки	тиждень 8	10%
Змістовий модуль 4	Вид теоретичного завдання: тестування	тиждень 9	5%
	Вид практичного завдання: презентація власних риторичних професійних практик	тиждень 10	10%
Підсумковий контроль (тах 40%)			
Підсумкове теоретичне завдання: <i>тести (на Moodle)</i>		тиждень 11	20%
Підсумкове практичне завдання: презентація плану-проспекту власної риторичної професійної практики, підготовленого в текстовому та в Power Point або Prezi форматах		тиждень 12	20%
Разом			100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)	3 (задовільно)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема змістового модулю	Контрольний захід	Кількість балів
<i>Змістовий модуль 1</i>			
Тиждень 1 Лекція 1	Ергономічне організування педагогічної комунікації в умовах сучасних тенденцій зміни стереотипів	Експрес-контроль за шаблоном багатовимірної дидактичної технології Штейнберга з проблем педагогічної риторики та ергономіки	5
Тиждень 2 Лекція 2			
Тиждень 3 Лекція 3		Контрольний перегляд текстів публічних виступів та професійних есе	10
<i>Змістовий модуль 2</i>			
Тиждень 4 Лекція 4	Сучасна педагогічна риторика	Тестування з проблем формування та презентації продуктивних риторичних практик відкритого ергономічного простору сучасного фахівця	5
Тиждень 5 Лекція 5		Контрольний перегляд текстів публічних виступів та фрагментів навчальних риторичних практик	10
<i>Змістовий модуль 3</i>			
Тиждень 6 Лекція 6	Інноваційні технології продуктивного екологічного спілкування	Експрес-контроль за шаблоном багатовимірної дидактичної технології Штейнберга з проблем формування професійного мегаресурсу сучасного фахівця: зовнішні та внутрішні ресурси, дієві практики і методики для їх розкриття	5
Тиждень 7 Лекція 7			
Тиждень 8 Лекція 8		Анотування власних публічних виступів та риторичних практик опонентів (за вибором); тез доповідей, статей з проблем педагогічної риторики та ергономіки; професійних есе на тему «Улюблена робота як ресурс»	10
<i>Змістовий модуль 4</i>			
Тиждень 9 Лекція 9	Бізнес-рецепти продуктивного педагогічного спілкування	Тестування з проблем моделювання риторичного портрету педагога та сучасного управлінця закладів освіти	5
Тиждень 10 Лекція 10		Презентація власних риторичних практик щодо організації ергономічної педагогічної взаємодії в закладах освіти	10
Тиждень 11 Лекція 11	Підсумковий контроль (теоретичний і практичний)	Тестування за змістовими модулями. 2 тести на платформі Moodle	20
Тиждень 12 Лекція 12		Презентація плану-проспекту власної риторичної практики з урахуванням профілізації, підготовленого в текстовому та в Power Point або Prezi форматах	20
			100

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Голуб Н. Б. Самостійна робота студентів з риторики. Черкаси: Брама – Україна. 2008. 232 с.
2. Коваленко С. Сучасна риторика. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 184 с.
3. Колотілова Н. А. Риторика. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
4. Кохтев Н. Н. Основи ораторської речі. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1992. 240 с.
5. Куньч З. Риторичний словник. Київ: Рідна мова, 1997. 341 с.
6. Львов М. Р. Риторика. Москва: Изд. Центр «Академия», 1995. 256 с.
7. Львов М. Р. Риторика. Культура речі. Москва: Академия, 2003. 272 с.
8. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. Київ: Вища школа, 2006. 311 с.
9. Основи педагогічної ергономіки / Н.Д. Карапузова, Є.А. Починок, В.М. Помогайбо. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Академвидав, 2012. 201 с.
10. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / [О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, С. О. Караман та ін.] ; за ред. О. А. Кучерук. Київ: КНТ, 2016. 258 с.
11. РИТОРИКА: Навчально-методичний посібник з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика» / Укл. Гузенко І. І. Львів, 2014. 328 с.
12. Сагач Г. М. Риторика. Київ: Ін Юре, 2000. 568 с.

Додаткова література:

1. Абрамович С.Д. Мовленнєва комунікація / С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова : Підручник. Київ: Центр навч. л-ри, 2004. 471 с.
2. Риторична особистість: теорія і практика / за ред. В. В. Герман. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. 42 с.
3. Риторика: від теорії до практики (у таблицях і схемах) / за ред. В. В. Герман. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. 70 с.
4. Сучасна риторика вищої школи: зразки жанрів та поради ораторам (риторичний доробок магістрантів слов'янського відділення Інституту філології) / за ред. В. В. Герман, Д. М. Пишної. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. 68 с.
5. У пошуках риторичного ідеалу: практичні здобутки магістрантів факультету іноземної та слов'янської філології / за ред. В. В. Герман. Суми: ФОП Цьома С. П., 2016. 92 с.
6. Герман В. Риторична культура вчителя в академічному просторі: навч. пос. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. 190 с.

Інформаційні ресурси

1. Житомирський соціально-інтерактивний «Театр життя». URL: <http://ztnews.org.ua/index.php?newsid>.
2. Міжнародна Школа Рівних Можливостей «Що таке форум-театр». URL: www.forum.gender-ua.org.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Пінчук Ю.В. Риторика, культура та техніка мовлення корекційного педагога. Навч.-метод. посібн. URL: https://pidruchniki.com/89954/ritorika/ritorika_kultura_ta_tehnika_movlennya_korektsiynogo_pedagoga

5. Сучасна вища освіта. Психологія. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/24724/
6. Сучасна вища освіта. Риторика. URL: <http://osvita.ua/vuz/reports/rhetoric/30535/>
7. Тімбіндінг. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

Погоджено О.В. Демченко
навчальний відділ
«31» серпня 2020